

MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ

OSOBNOST dle stupňů MP

Učební opora pro studenty předmětu

Zakázáno šířit mimo studijní skupinu

▶ Demence

▶ proces zastavení, rozpadu mentálního vývoje po 2. roce života

▶ příčiny:

▶ porucha, nemoc, úraz mozku, zánět mozkových blan, poruchy metabolismu, intoxikace, nádory, duševní poruchy

▶ postupné zhoršování

▶ nepostihuje všechny složky najednou, ale postupně

▶ projevy:

▶ poruchy paměti, orientace, úsudku

▶ schopnosti abstraktního myšlení, pozornosti,

▶ motivace, emotivity, chování, komunikace

▶ --> až celková degradace osobnosti

- ▶ je závažná mozková choroba zapříčiněná degenerativními změnami v mozkové tkáni.
- ▶ Jejich podstatou jsou poté rozličné chorobné procesy a poškození, jako jsou Alzheimerova a Huntingtonova choroba, Frontotemporální lobární degenerace, či vzácná Creutzfeldt-Jakobova nemoc. Většina forem demence postihuje jedince nad 60 let.

- ▶ Ústředními příznaky demence je progresivní deteriorace rozumových schopností a změny osobnosti.
- ▶ Nejčasněji bývá postižena krátkodobá, později i dlouhodobá paměť, porušen je také úsudek a časoprostorová orientace, včetně ostatních kognitivních schopností, jakými je pozornost, schopnost komunikace, abstraktní myšlení a rozpoznávací funkce.
- ▶ Osobnost nemocného se postupně rozpadá, četné obtíže pro něj představují i běžné každodenní činnosti a jeho společenská role, pacient zapomíná již naučené úkony, jakými je oblékání, příprava jídla a hygiena, ztrácí své osobní věci, bloudí ve svém bydlišti.

Lehké MP

- ▶ do 3 let lehké opožďení psychomotorického vývoje, mezi 3. a 6. rokem nápadnější projevy:
 - ▶ malá slovní zásoba
 - ▶ opožďený vývoj řeči a komunikativních dovedností
 - ▶ různé vady řeči, obsahová chudost
 - ▶ nedostatečná zvědavost a vynalézavost, **stereotyp** ve hře
- ▶ **nejvýraznější problémy v období školní docházky:**
 - ▶ konkrétní **mechanické** myšlení
 - ▶ omezená schopnost logického myšlení
 - ▶ slabší **paměť**
 - ▶ jemná a hrubá **motorika** lehce opožďena
 - ▶ porucha pohybové koordinace

- ▶ zpomalen rozvoj **sociálních** dovedností
- ▶ emocionální oblast: afektivní **labilita**, impulsivnost, úzkostnost, zvýšená sugestibilita
- ▶ vzdělávání podle upraveného vzdělávacího programu pro ZV, nejčastěji v **inkluzi**
- ▶ možné zvládnutí **jednoduchých učebních oborů** nebo zaškolení v jednoduchých manuálních činnostech
- ▶ navštěvují **odborná učiliště** nebo **praktické školy**
- ▶ mnoho dospělých schopno práce a úspěšného udržování sociálních vztahů

Středně těžké MP

- ▶ výrazně opožděno myšlení a řeč - přetrvává do dospělosti,
- ▶ často přidružené další poruchy (epilepsie, autismus a další neurologické a tělesné potíže)
- ▶ řeč je velmi **jednoduchá**, slovník obsahově chudý, časté **agramatismy**, věty a slovní spojení jsou velmi jednoduché, někdy pouze nonverbální komunikace
- ▶ vývoj jemné a hrubé motoriky zpomalen, celková **neobratnost**
- ▶ samostatnost v **sebeobsluze** mnohdy pouze částečná
- ▶ emocionální **labilita**, afektivní reakce nepřiměřené
- ▶ vzdělávání dle odpovídajícího vzdělávacího programu, nejčastěji v **ZŠ speciální**, možnost **inkluz**e do běžné ZŠ při splnění stanovených podmínek inkluze
- ▶ praktická škola, **jednoduché pracovní zařazení**, nejčastěji **pod dohledem** nebo v chráněném prostředí

Těžké MP

- ▶ psychomotorický vývoj výrazně **opožděn již v předškolním věku**, neobratnost
- ▶ **somatické vady**
- ▶ možnost osvojení základních hygienických návyků, někteří však neschopni udržet tělesnou čistotu ani v dospělosti
- ▶ **minimální rozvoj komunikačních dovedností**, jednoduchá řeč omezena na jednoduchá slova
- ▶ **nestálost nálad**, impulzivita
- ▶ nutnost **celoživotní péče**
- ▶ vzdělávání podle odpovídajícího vzdělávacího programu v **ZŠ speciální**

Hluboké MP

- ▶ těžké omezení **motoriky**
- ▶ **stereotypní** automatické pohyby
- ▶ časté **kombinace** vad
- ▶ atypický autismus
- ▶ neschopnost sebeobsluhy
- ▶ **nonverbální komunikace bez smyslu**, výkřiky, grimasy
- ▶ totální narušení afektivní sféry
- ▶ sebepoškozování

Downův syndrom

- ▶ nejrozšířenější forma mentálního postižení
- ▶ popsáno poprvé v roce **1866** anglickým pediatrem **Johnem Downem**
- ▶ chromozomální onemocnění - **trizomie 21.** chromozomu
- ▶ fyziognomické zvláštnosti:
 - ▶ menší hlava, uši, mohutnější krk
 - ▶ ploché obličejové rysy
 - ▶ specifický tvar očních víček
 - ▶ ve vnitřním koutku oka výrazná kolmá řasa - bilaterální epikantus (proto dříve **mongolismus**)
 - ▶ polootevřená ústa (hypotonie svalstva v ORF oblasti)
 - ▶ často chybné postavení a opožděný růst zubů
 - ▶ ploché nohy

- ▶ celková hypotonie
- ▶ malý vzrůst - muži 147 - 162 cm, ženy asi 135 - 155 cm
- ▶ sklony k obezitě
- ▶ 40 % trpí srdečními vadami
- ▶ smyslové vady
- ▶ nejčastěji pásmo **středně těžké MP**
- ▶ schopnost socializace bývá dobrá
- ▶ vzdělávání většinou v **ZŠ speciální**
- ▶ rizikovým faktorem pro vznik je **věk rodičů** (matka nad 35 let, otec nad 50 let)
- ▶ 3 typy DS:
 - ▶ **nondisjunkce** - prostá trizomie (93 %) - všechny buňky postiženy abnormalitou 21. chromozomu
 - ▶ **mozaika** (3 %) - ne všechny buňky postiženy trizomií
 - ▶ **translokace** (4 %) - jeden z rodičů je nositelem, byť on sám nemá DS

Porucha autistického spektra

- ▶ pervazivní (všepronikající) vývojová porucha
- ▶ prevalence: 60/10 000, 3-4 chlapci na jednu dívku
- ▶ **triáda příznaků:** komunikace, interakce (sociální chování), představivost (stereotypní okruh zájmů)
- ▶ diagnózu stanovuje psychiatr/psycholog
- ▶ příčina: nejasná (vrozené abnormality mozku)
- ▶ 60 % STMP - TMP, 20 % LMP, 20 % průměrný až nadprůměrný intelekt

Typy autismu

- ▶ **Dětský autismus**
- ▶ **Atypický autismus**
- ▶ **Rettův syndrom**
- ▶ **Jiná dezintegrační porucha v dětství**
- ▶ **Hyperaktivní porucha sdružená s mentálním postižením a stereotypními pohyby**
- ▶ **Aspergerův syndrom**
- ▶ **Jiné pervazivní vývojové poruchy**
- ▶ **Pervazivní vývojová porucha, nespecifikovaná**

Dětský autismus

- ▶ projevuje se do 2 let věku dítěte
- ▶ „cizinec“, který nerozumí okolí
- ▶ naučené dovednosti nezvládá aplikovat do běžného života
- ▶ nemá rád změny
- ▶ komunikace je narušena - echolálie
- ▶ chybí přátelské emoční reakce
- ▶ abnormální smyslové reakce
- ▶ problémy v chování - záchvaty vzteku, agrese, sebezraňování
- ▶ omezený okruh zájmů, repetitivní chování
- ▶ obtíže odhadnout nebezpečí
- ▶ dokument: Diagnóza - Autismus

Aspergerův syndrom

- ▶ egocentrismus
 - ▶ zvláštní zájmy obsesivního charakteru
 - ▶ zvláštní způsob komunikace
 - ▶ problémy s hrubou motorikou (neobratnost)
 - ▶ intelekt průměrný až nadprůměrný
-
- ▶ film: Mozart and whale (Zamilovaní blázni)
 - ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=EDrl42Wgm2w>

Videa a odkazy

- ▶ Klíč - vzdělávání dětí s autismem

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096060107-klic/213562221700001/>

- ▶ Život s autismem DTV

<https://video.aktualne.cz/dtv/zivot-s-autismem-jsem-od-narozeni-stastny-ve-skolce-se-mi-sm/r~30c89da0171311e8a72bac1f6b220ee8/?redirected=1519462351>

- ▶ Šance dětem, dítě s DS

<https://www.youtube.com/watch?v=i9cP4zGXvA8>

- ▶ Diagnóza - DS

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1095946610-diagnoza/83-downuv-syndrom/video/?pridat=81>

- ▶ Diagnóza - Autismus u malých dětí

<https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095946610-diagnoza/210572241500005-autismus-u-malych-deti/>

- ▶ Diagnóza - Autismus

<https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095946610-diagnoza/209572241500011-autismus/>

- ▶ Dítě s Angelmanovým syndromem

<https://www.youtube.com/watch?v=P5XA2UFmJbQ>

- ▶ O životě rodin s dítětem s DS

<https://www.youtube.com/watch?v=ln2-gxy5t98>

Literatura

- ▶ Bartoňová, M., Bazalová, B., & Pipeková, J. (2007). *Psychopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido.
- ▶ Bazalová, B. (2014). *Dítě s mentálním postižením a podpora jeho vývoje*. Praha: Portál.
- ▶ Bendová, P., Zíkl, P. (2011). *Dítě s mentálním postižením ve škole*. Praha: Grada.
- ▶ Lechta, V. (2016). *Inkluzivní pedagogika*. Praha: Portál.
- ▶ Selikowitz, M. (2011). *Downův syndrom: definice a příčiny, vývoj dítěte, výchova a vzdělání, dospělost*. Praha: Portál.
- ▶ Thorová, K. (2016). *Poruchy autistického spektra*. Praha: Portál.
- ▶ Valenta, M., & Müller, O. (2013). *Psychopedie: teoretické základy a metodika*. Praha: Parta.